VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL

UNIVERSITEIT GENT

Pharmacological treatment and assessment of symptoms at the end of life in European nursing homes

Marc Tanghe

Proefschrift voorgelegd tot het bekomen van de gezamenlijke graad van

'doctor in de gezondheidswetenschappen (UGent)"

&

"doctor in de medische wetenschappen (VUB)"

Dinsdag 05 juli 2022 – 17.00 u

Ceremoniezaal campus Aula

Voldersstraat 9, 9000 Gent

Inleiding

In West-Europa worden residenten steeds zorgbehoevender op het moment van hun verhuis naar een woonzorgcentrum. Meer en meer wordt er voor gepleit om van bij hun opname een palliatief beleid uit te werken.
Door de complexe multi-morbiditeit van de residenten zal een grondig symptoommanagement een van de belangrijkste pijlers van het palliatief zorgaanbod blijven. Dit symptoommanagement aan het levenseinde van residenten die in 6 Europese landen in hun woonzorgcentrum overleden, was het onderwerp van deze doctoraatsstudie

Curriculum vitae

Marc Tanghe studeerde verpleegkunde aan het HIPB in Gent en werd Licentiaat in de medisch-sociale wetenschappen en het ziekenhuisbeleid aan de KULeuven in 1991. Hij werkte als palliatief (hoofd)verpleegkundige op palliatieve eenheden, in palliatieve thuiszorgdiensten, een woonzorgcentrum en palliatieve suportteams.

Publicaties

Tanghe M, Van Den Noortgate N, Pivodic L, Deliens L, Onwuteaka-Philipsen B, Szczerbińska K, Finne-Soveri H, Collingridge-Moore D, Gambassi G, Van den Block L, Piers R.; Opioid, antipsychotic and hypnotic use in end of life in nursing homes in 6 European countries. Results of PACE; Eur J pub Health; 2018; 10.1093/eurpub/cky196

Tanghe M., Van Den Noortgate N., Deliens L., Smets T ., Onwuteaka-Philipsen B, Szczerbińska K., Finne-Soveri H., Payne S, Gambassi G., Van den Block L., Piers R.; Opioid underuse in terminal care of long-term care facility residents with pain and/or dyspnoea. A cross-sectional PACE-survey in 6 European countries; Palliat Med.; 2020; 34(6):784-794. doi:10.1177/0269216320910332

Tanghe M, Van Den Noortgate N, Deliens L, Smets T, Onwuteaka-Philipsen B, Finne-Soveri H, Van den Block L, Piers R.; Comparing symptom ratings by staff and family carers in residents dying in long-term care facilities in three European countries, results from a PACE-survey; J Pain Symptom Manage.; 2020; S0885-3924(20)30128-7. doi:10.1016/j.jpainsymman.2020.03.002

De Roo M, Tanghe M, Van Den Noortgate N, Piers R., Development and Validation of the Symptom Assessment to Improve Symptom Control for Institutionalized Elderly Scale; JAMDA; 2017; t9(7),148-153 e5

Over het onderzoek

Symptoommanagement is een voortdurende cyclus van symptoommeting en symptoombehandeling.

Wat betreft de symptoombehandeling hebben we het voorschrijven van opiaten, antipsychotica en hypnotica in de laatste 3 levensdagen onderzocht (hoofdstuk 2).
We vonden grote verschillen in het gebruik van opiaten, antipsychotica en hypnotica tussen de landen. Het land waarin de resident verbleef was de belangrijkste factor geassocieerd met het gebruik van opiaten, antipsychotica en hypnotica. Sterven aan kanker verdrievoudigde de kans op het gebruik van opiaten en verdubbelde de kans op het gebruik van hypnotica in de laatste levensdagen.

Voor opiaten, meer specifiek, onderzochten we mogelijk ondergebruik en gingen we op zoek naar daarmee geassocieerde factoren (hoofdstuk 3). Het potentieel ondergebruik van opiaten verschilde significant tussen de landen en was frequenter bij residenten met dyspnoe dan bij residenten met pijn en met beide symptomen. De kans op potentieel ondergebruik van opiaten verminderde tot een derde bij residenten waarbij de pijn werd gemeten.

In verband met het meten van symptomen, beschreven we de symptoomlast van residenten en onderzochten we de verschillen in perceptie van de symptoomlast tussen professionele en familiale zorgverleners van de residenten (hoofdstuk 4).
Op groepsniveau weerspiegelden de gemiddelde scores van de professionele zorgverleners een beter comfort qua totale symptoomlast en voor fysieke belasting en stervenssymptomen dan de scores van familiale zorgverleners. We vonden geen significant verschil in de perceptie van emotionele belasting en algemeen welzijn.

Tenslotte ontwikkelden en valideerden we de SATISFIE-schaal, een instrument voor regelmatige meting van meerdere symptomen bij geïnstitutionaliseerde ouderen (hoofdstuk 5). SATISFIE is een instrument voor zelfrapportage van 10 frequente en potentieel belastende symptomen en geeft de mogelijkheid van zelfrapportage van 3 bijkomende symptomen die door de resident worden genoemd. Het SATISFIE instrument werd als geschikt ervaren en is een aanzet voor regelmatig inschatten van meerdere symptomen in de klinische praktijk.

END-OF-LIFE CARE RESEARCH GROUP
UNIVERSITEIT GENT VUB

Hoofdauteur
Drs. Marc Tanghe (UGent-VUB)

Promotoren
Prof. dr. Ruth Piers (UGent)
Prof. dr. Lieve Van den Block (VUB)

Copromotoren
Prof. dr. Nele Van Den Noortgate (UGent)
Prof. dr. Luc Deliens (VUB)

Voorzitter examencommissie
Prof. dr. Ernst Rietzschel (UGent)

Leden examencommissie
Prof. dr. Yvonne Engels (Radboud UMC)
Prof. dr. Tinne Dilles (Universiteit Antwerpen)
Prof. dr. Dirk Devroey (VUB)
Prof. dr. Anja Velghe (UGent)
Prof. dr. Peter Pype (UGent)
Prof dr. Thierry Christiaens (UGent)

CONTACT
Onderzoeksgroep Zorg rond het Levenseinde
marc.tanghe@ugent.be
0032 483 370 617